

به نام خدا

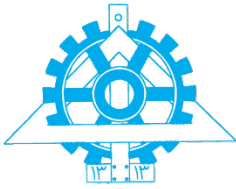
نظریه زبان‌ها و ماشین‌ها - بهار ۱۴۰۱

تمرین شماره ۴

دستیار آموزشی این مجموعه: علیرضا آقایی

alirezaaghaei090@gmail.com

تاریخ تحویل: ۱۸ آبان

(1) گرامر $G = (V, \Sigma, R, S)$ را در نظر بگیرید که در آن V ، Σ و R به صورت زیر تعریف شده‌اند:

$$V = \{S, A\}$$

$$\Sigma = \{a, b\}$$

$$R = \{ \begin{array}{l} S \rightarrow AA, \\ A \rightarrow AAA, \\ A \rightarrow a, \\ A \rightarrow bA, \\ A \rightarrow Ab \end{array} \}$$

(a) چه رشته‌هایی در $L(G)$ را می‌توان با حداکثر ۴ بار استفاده از قوانین گرامر تولید کرد؟

$$S \rightarrow AA \rightarrow aA \rightarrow aa$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow aA \rightarrow abA \rightarrow aba$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow aA \rightarrow aAb \rightarrow aab$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow bAA \rightarrow baA \rightarrow baa$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow bAA \rightarrow bAa \rightarrow baa$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow AbA \rightarrow abA \rightarrow aba$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow AbA \rightarrow Aba \rightarrow aba$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow Aa \rightarrow aa$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow Aa \rightarrow bAa \rightarrow baa$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow Aa \rightarrow Aba \rightarrow aba$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow AbA \rightarrow abA \rightarrow aba$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow AbA \rightarrow Aba \rightarrow aba$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow AAb \rightarrow aAb \rightarrow aab$$

$$S \rightarrow AA \rightarrow AAb \rightarrow Aab \rightarrow aab$$

با توجه به موارد بالا، رشته‌های aa ، aab ، aba و baa را می‌توان با حداکثر ۴ بار استفاده از قوانین گرامر تولید کرد.

(b) ۴ اشتقاق متفاوت برای رشته‌ی babbab ارائه دهید.

$S \rightarrow AA \rightarrow AbA \rightarrow AbAb \rightarrow Abab \rightarrow babbab$
 $S \rightarrow AA \rightarrow AAb \rightarrow AbAb \rightarrow Abab \rightarrow babbab$
 $S \rightarrow AA \rightarrow bAA \rightarrow bAbA \rightarrow babA \rightarrow babbab$
 $S \rightarrow AA \rightarrow AbA \rightarrow bAbA \rightarrow babA \rightarrow babbab$

(c) روشی ارائه دهید تا با استفاده از گرامر G بتوان رشته‌ی $b^m ab^n ab^p$ را به ازای هر $m, n, p > 0$ تولید کرد.

- 1 - با استفاده از قانون $S \rightarrow AA$ شروع می‌کنیم.
- 2 - سپس m بار قانون $A \rightarrow bA$ را روی چپ‌ترین A اعمال می‌کنیم و به $b^m AA$ می‌رسیم.
- 3 - سپس قانون $A \rightarrow a$ را روی چپ‌ترین A اعمال می‌کنیم و به $b^m aA$ می‌رسیم.
- 4 - سپس n بار قانون $A \rightarrow bA$ را روی چپ‌ترین A اعمال می‌کنیم و به $b^m ab^n A$ می‌رسیم.
- 5 - سپس p بار قانون $A \rightarrow Ab$ را روی چپ‌ترین A اعمال می‌کنیم و به $b^m ab^n Ab^p$ می‌رسیم.
- 6 - سپس قانون $A \rightarrow a$ را روی چپ‌ترین A اعمال می‌کنیم و به $b^m ab^n ab^p$ می‌رسیم.

(2) توضیح دهید که هر کدام از گرامرهای زیر چه رشته‌هایی را تولید می‌کنند. همچنین زبان تولید شده توسط هر گرامر را با نمایش ریاضی ارائه دهید.

a)

$S \rightarrow AB$
 $A \rightarrow aAb \mid \varepsilon$
 $B \rightarrow bBc \mid \varepsilon$

$$L = \{a^i b^j c^k \mid i + k = j\}$$

b)

$S \rightarrow aY \mid bY$
 $Y \rightarrow aYa \mid bYb \mid aYb \mid bYa \mid \varepsilon$

$$L = \{w \mid w \in \{a, b\}^*, \text{طول } w \text{ فرد باشد}\}$$

c)

$S \rightarrow bSa \mid bY$
 $Y \rightarrow bY \mid aY \mid \varepsilon$

$$L = \{w \mid w \in \{a, b\}^*, w \text{ با } b \text{ شروع شود}\}$$

(3) برای هر یک از زبان‌های زیر، یک گرامر مستقل از متن بنویسید.

a) $L = \{w \in \{1,2,*\} \mid w \text{ زوج باشد و حاصل ضرب اعداد، عددی زوج باشد}\}$

$$S \rightarrow 2 \mid N2 \mid S * T \mid T * S \mid S * S$$

$$T \rightarrow 1 \mid N1 \mid T * T$$

$$N \rightarrow 1 \mid 2 \mid N1 \mid N2$$

b) $L = \{a^n b^m c^k \mid n \neq m \text{ or } m \neq k\}$

$$S \rightarrow S_1 S_3 \mid S_2 S_3 \mid S_4 S_5 \mid S_4 S_6$$

$$S_1 \rightarrow a S_1 b \mid a S_1 \mid a$$

$$S_2 \rightarrow a S_2 b \mid S_2 b \mid b$$

$$S_3 \rightarrow S_3 c \mid \varepsilon$$

$$S_4 \rightarrow a S_4 \mid \varepsilon$$

$$S_5 \rightarrow b S_5 c \mid b S_6 \mid b$$

$$S_6 \rightarrow b S_6 c \mid S_6 c \mid c$$

c) $L = \{a^m b^{2n} c^{3n} d^p \mid p > m, \text{ and } m, n \geq 1\}$

$$S \rightarrow a X d d$$

$$X \rightarrow X d \mid a X d \mid b b Y c c c$$

$$Y \rightarrow b b Y c c c \mid \varepsilon$$

d) $L = \{u a w b \mid u, w \in \{a, b\}^*, |u| = |w|\}$

$$S \rightarrow T b$$

$$T \rightarrow a T a \mid a T b \mid b T a \mid b T b \mid a$$

(4) گرامر مبهم G را در نظر بگیرید.

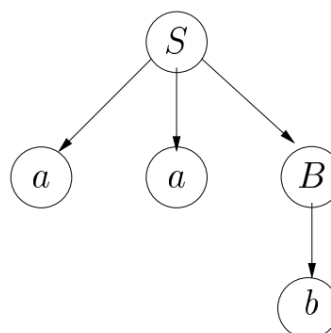
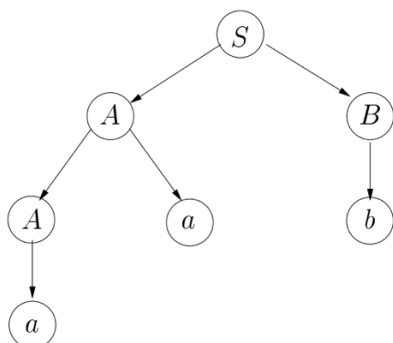
$$S \rightarrow AB \mid aaB$$

$$A \rightarrow a \mid Aa$$

$$B \rightarrow b$$

a) رشته‌ای عضو گرامر پیدا کنید که برای آن حداقل دو درخت اشتقاق متفاوت وجود داشته باشد. آن دو درخت را

ترسیم کنید.

۲ درخت بالا، ۲ درخت اشتقاق متفاوت برای رشته‌ی aab هستند.

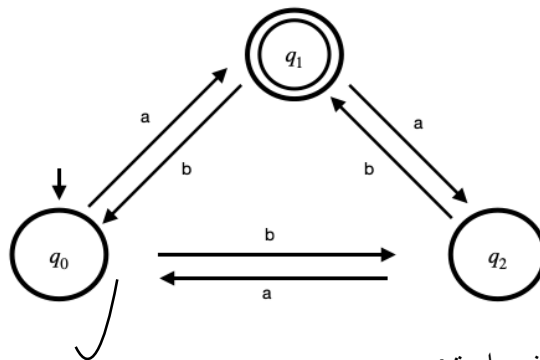
(b) گرامری غیر مبهم و معادل با گرامر G ارائه دهید.

$$S \rightarrow Ab$$

$$A \rightarrow a \mid Aa$$

(5) برای زبان‌های زیر یک Automata رسم کرده و سپس با استفاده از آن یک گرامر منظم برای آن‌ها بنویسید.

$$a) L = \{w \mid w \in \{a, b\}^*, (n_a(w) - n_b(w)) \bmod 3 = 1\}$$

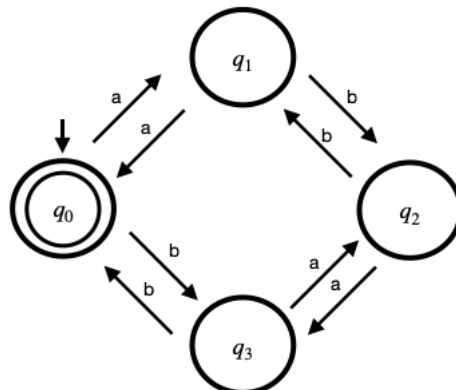
گرامر مربوط به این زبان به شکل زیر است:

$$q_0 \rightarrow aq_1 \mid bq_2$$

$$q_1 \rightarrow aq_2 \mid bq_0 \mid \varepsilon$$

$$q_2 \rightarrow aq_0 \mid bq_1$$

$$b) L = \{w \mid w \in \{a, b\}^*, n_a(w) \bmod 2 = 0, n_b(w) \bmod 2 = 0\}$$

گرامر مربوط این زبان به شکل زیر است:

$$q_0 \rightarrow aq_1 \mid bq_3 \mid \varepsilon$$

$$q_1 \rightarrow aq_0 \mid bq_2$$

$$q_2 \rightarrow bq_1 \mid aq_3$$

$$q_3 \rightarrow aq_2 \mid bq_1$$

(6) با فرض این که اگر دو زبان L_1 و L_2 گرامر مستقل از متن داشته باشند آنگاه زبان $L_1 \cup L_2$ نیز گرامر مستقل از متن دارد، اثبات کنید که برای زبان B گرامری مستقل از متن وجود دارد. (امتیازی)

$$A = \{a^n b^n \mid n \geq 0\}$$

$$B = \bar{A}$$

زبان‌های L_1 ، L_2 و L_3 را به صورت زیر در نظر می‌گیریم:

$$L_1 = \{\overline{a^* b^*}\}$$

$$L_2 = \{a^n b^m \mid n > m\}$$

$$L_3 = \{a^n b^m \mid n < m\}$$

با توجه به تعریف زبان B خواهیم داشت که $B = L_1 \cup L_2 \cup L_3$. حال برای اثبات وجود گرامری مستقل از متن برای B ، کافی است برای زبان‌های L_1 ، L_2 و L_3 گرامری مستقل از متن بنویسیم:

L_1 :

$$S_1 \rightarrow T_1 b a T_1$$

$$T_1 \rightarrow a T_1 \mid b T_1 \mid \varepsilon$$

L_2 :

$$S_2 \rightarrow a S_2 b \mid a S_2 \mid a$$

L_3 :

$$S_3 \rightarrow a S_3 b \mid S_3 b \mid b$$

بنابراین خواسته‌ی مسأله اثبات شد.